"ۇتمىسز دامۇدان" "ارنايىلانۇعا، كەمەلدەنۇگە، ەرەكشەلەنۇگە، جاڭاشالانۇعا" دەيىن

ـــ جۇڭگو كورمەسىنەن شينجياڭ ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىنىڭ تولىسۇ جولىنا نازار

تيانشان باعامى

□ انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ۋەتلىشى جاڭ جو

6 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇننىن 30 ـ كۇننە دەيىن، 18 ـ كەزەكتى جۇڭگو حالقارالىق ورتا، شاعىن كاسىپورىندار كورمەسى (تومەندە قىسقارتىلىپ "جۇڭگو كورمەسى" دەلىنەدى) گۋاڭجوۋدا وتكىزىلدى، كورمەگە قاتىناسقان شينجياڭنىڭ ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان 34 كاسىپورنى شينجياڭ "زەردەلى جاساۋىنىڭ" تەحنيكاسى مەن ساپاسىن، سوندداي ـ اق شينجياڭنىڭ ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىنىڭ زور كۇشپەن باۋلۇدا قول جەتكىزگەن كورنەكتى تابىستارىن تولىق ايگىلەدى.

ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان كاسىپورىندار، نەگىزىنەن، "ەلدەن ەرەك ونەردىڭ" تەتىگىن يگەرگەن، سالا ىشىندە جەكە ۋتۇر بوينشا اعلاپ الدا ۋجۇرىپ، ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى داموى جوننەن ماڭىزدى ىلگەرىلەتۋ رولىن اتقارادى. ەندەشە، شينجياڭداعى ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان كاسىپورىندار- دىڭ داموى جاعدايى قالاي؟ كاسىپورىندارىدا قالاي باۋلۇ كەرەك؟ ۇكىمەت كاسىپورىندارىدىڭ ورنىقتى قادامەن السقا جەتۇىنە قالاي كومەكتەسۋى كەرەك؟ جۇڭگو كورمەسىنەن شينجياڭ كورمە اۋماعىنان مۇنىڭ شەت جاعاسىن بايقاۋعا بولادى.

تىڭ كەلبەتپەن كەڭ ساحناعا بەت الدى

جۇڭگو كورمەسى شينجياڭ كورمە اۋماعىنىڭ ۋبىر شەتىنە 10 نەشە كشكەنە اينەك قۇمىرا قويىلىپ، قۇمىرا- لارعا قاپ ـ قارا شيكىزات ماتەريالدارى سالىنعان. كومىر، كومىر كوكستەندىرۇ ونىمدەرىنىڭ قالدىقتارى تەحنيكالىق مانەرلەۋدەن وتكەننەن كەيىن، جاڭا ماتەريال ماتەرىال شىعارىلىپ، كاۋچۇك ۋندىرىسى تەحنولوگيا- سىندا كەڭ كولەمدە قولدانىلدى.

ۋنىم وندىرەتىن كاسىپورىن ـــ شينجياڭ جۇنشين حيميا ونەركاسىپ جارىنا شەكتى سەرىكتەستىگى باي اۋدا- ننا ورنالاسقان، ولار جەرگىلىكتى ورىننىڭ بايلىق ابزال- دىلىعىنان پايدالانىپ، كومىر، كومىر ەلەكتر، كومىر حيميا ونەركاسىبى كاسىپ سالاسى شوعىرى قۇرىلىسىنا بەلسەنە ات سالىستى. سەرىكتەستىكتىڭ كورمە جۇمىستا- رىنا قاتىستى جاۋاپتىسى بىلاي دەدى: كورمە كەزىندە جوعارعى، تومەنگى بۇىنداعى قاتىستى كاسىپورىندار داملىسز كەلىپ ۋنىمدى سۇراپ ۇعىسقاننان كەيىن، كۇشتى قىزىعۇشىلىق بايقاتتى. امالىيات جاسىل داموعا، اينالمالى داموعا، تومەن كومىر قىشقىل گازدى داموعا ۇيلەسەتىن مۇنداي تەحنيكالىق سيپاتتى ونىمدەردى با- زاردىڭ كەڭ كولەمدى مويندايتىندىعىن دالەلدەدى.

ەەملەكەت دارەجەلى ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان "شاعىن قۇاتتى" كاسىپو- رىن رەتىندە، شينجياڭ حۇياڭ كابەل جاساۋ شەكتى سە- رىكتەستىگى ەڭ جاڭا ۋتىمدى ۋنىمى ـــ فوتوۋولتىق كابەلدى كورسەتتى، ساپقىداي جۇاندىقتاعى كابەل نولدەن تومەن 40 سەلتسي گرادۇستىق تومەن تەمپە- راتۇراعا جانە 120 سەلتسي گرادۇستىق جوعارى تەمپە- راتۇراعا شىدايدى ەكەن.

شينجياڭ حۇياڭ كابەل جاساۋ شەكتى سەرىكتەستە- گىنىڭ كاسىپ ديرەكتورى لي رۇيجيە بىلاي دەدى: سە- رىكتەستىگىمىز ەار جىلى پايدانىڭ ۋبىر ۋبولىمىن جاڭا ونىمدەردى زەرتتەپ اشۋعا جۇمسايدى، سونىمەن بىرگە جوعارى مەكتەپ جانە عىلىمي زەرتتەۋ ورىندار- مەن سەلبەستىك جاسايدى، دەربەس زەرتتەپ وندىر- گەن كوپتەگەن ۋنىممىز شينجياڭ بازارىنداعى اق تاڭداقتى تولتىردى. جۇڭگو كورمەسىندە كەڭەسۋ ار- قىلى لي رۇيجيە بازاردىڭ عىلىم ـ تەحنيكالىق ونىمدەر- دى ۇناتاتىندىعىن بايقادى، "ەدال وسىلاي بولعاندىق- تان، ۋبىز جاڭا ماتەريال، جاڭا تەحنولوگيا ارقىلى ونىم- دەردىڭ عىلىم ـ تەحنيكالىق دەڭگەيىن جوعارىلاتپ، بازارعا قول جەتكىزەمىز".

"بۇرىن شينجياڭنىڭ كورىنىسى كوركەم، اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرى جاقسى دەپ ويلايتىنمىن، جاساۋ كاسىبىنىڭ دە وسىنشاما ورىق ەكەندىگىن ويلاماپپىن". انحۇي مەڭتيان سۇتەگى ەنەرگياسى عىلىم ـ تەحنيكا جارىنا شەكتى سەرىكتەستىگى ايگىلى مارکا باس باقىلاۋ- شىسى جاڭ جيان جاڭا ماتەريالدارى زەرتتەپ اشۋمەن جانە ساتۇمەن شۇعىلدانادى، شينجياڭ كورمە اۋماعىندا ول تابىلماس اسىل تاپقانداي بولدى.

جاڭا ەنەرگيا، جاڭا ماتەريال، ورىق جابدىق جاساۋ سياقتى جاڭادان گۇلدەنگەن كاسىپ سالالارى شينجياڭ كاسىپورىندارىنىڭ سىرتقا شىعۇىنىڭ "جاڭا بەل- گىسىنە" اينالۇدا. جۇڭگو كورمەسى سياقتى حالقارالىق سيپاتتى كورمەلەر دە وسى ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان كاسىپورىندارىنىڭ ۋز ونەرىن ايگىلەيتىن ساحناسىنا اينالۇدا.

قازىرگە دەيىن شينجياڭ جينى اۋتونوميالى رايونىنىڭ 566 جاڭاشىل ورتا، شاعىن كاسىپورىنى، 492 ارنايە- لانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان ورتا، شاعىن كاسىپورىنى، 42 مەملەكەت دارەجەلى ارنا- يىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان "شاعىن قۇاتتى" كاسىپورىنى باۋلىپ، كاسىپ سالاسى تىزبەگىنىڭ، قامداۋ تىزبەگىنىڭ ورنىقتىلعىن جانە باسەكە- لىك قۇاتتى جوعارىلاتۋ جاقتارىندا ماڭىزدى رول اتقاردى.

كوزقاراستا بۇرىلىس جاساپ، سەلبەسپ تەڭ يگىلىككە كەنەلۇدى جوسپارلادى

بۇرىنعىدان وزگەشەلىگى وسى كەزەكتى جۇڭگو كورمەسىندە شينجياڭ حوتان يەڭگۇاڭ ۋشول روزاسى شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ باس ديرەكتو- رى لىۋ تيانجى 10 نەشە ۋتۇرلى ۋونىم ۇلگىسىن كور- مەگە قاتىناستىردى.

زات ساتىپاي، ساۋدا بىستەرى كەڭەسىن نەگىز ەتۇ لىۋ تيانجىنىڭ وزىنە بەلگىلەگەن كورمە نىساناسى. "كا- سپورىننىڭ كوزقاراسقا بۇرىلىس جاساپ، سىرتقا قاراي داموى ۋمىر ۋسۇرۇڭ جولى بولىپ تابىلادى، ۋونىم ساتۇمەن عانا شەكتەلىپ قالۇعا بولمايدى".

لىۋ تيانجى ايتقانداي، سەلبەسۇشىلەر "سىبىستى قۇ- لاقتارى شالىپ" كەلدى، حۇاناننان وڭىرىندەگى ساۋدالاۋ- شى بولۇدى اقىلداسا كەلگەندەر دە، ۋندىرىس سەل- بەستىگىن جاساۋدى كەڭەسۇگە كەلگەندەر دە بولدى... شاعىن كورمە تۇعىرىنا كەلىپ ـ كەتكەندەردىڭ بويىنان ساۋدا وراين بايقاۋعا بولادى.

لىۋ تيانجىنىڭ قاراۋىنشا، عىلىم ـ تەحنيكالىق دەڭ- گەيى جوعارى، جىنتىكتەي مانەرلەنگەن روزا گۇلى ونىمدەرى بازار قاجەتىنە باپ كەلەدى ەكەن. "ۋبىز قازىر جوعارى عىلىم ـ تەحنيكالى پاتەنت تەحنيكاسىنان پايدالانىپ، روزا گۇلى كاسىپ سالاسىن ەفير مايى، ازىق ـ تۇلىك ونىمدەرىنەن بيولوگيالىق ۋدارى ـ دارمەك كاسىپ سالاسىنا قاراي كەڭەيتۇدەمىز". لىۋ تيانجى مۇنى كاسىپورىننىڭ بولاشاق 10 جىلدارى بە- تالىسى ەتىپ تۇراقتاندىردى.

ۋتۇرلى كورمە ارقىلى كاسىپتەستەرمەن تەحنيكالىق اۇىس ـ كۇيىسىن جاساعان، كوزقاراسقا بۇرىلىس اكەل- گەن لىۋ تيانجى سياقتى شينجياڭ كاسىپورىنشىلارىنان ۋالى ۋبىرتالايى بار.

شينجياڭ شيحۇ قالاسى بەيفاڭ شينكى شەكتى سە- رىكتەستىگىنىڭ كورمەگە قاتىستى جاۋاپتىسى جاڭ جىمەي بۇكپەسىز بىلاي دەدى: كورمەگە جابدىق ساتۇ ۋۇشىن كەلمەدىك، قايتا ورىق تەحنيكاعا يە باسقا ولكەلەردەگى كاسىپورىندارمەن ىشكەرىلەي اۇىس ـ كۇيىس جاساۋدى ۋۇمت ەتەمىز.

"جياڭشۇ، جىجياڭ ۋڭىرىنىڭ تىنىش كۇيدەگى جىمداستىرعىش تەحنيكاسى ەڭ ورىق، وسىنداي كورمەدە كوپشىلىك ۋبىرىنىڭ كەمىن ۋبىرى تولقتاپ، ۋز دەڭگەيلە- رىن ۋتىپتى دە جوعارىلاتا الادى". جاڭ جىمەيدىڭ قاراۋىنشا، كوزقاراسقا بۇرىلىس جاساۋ مەن تەحنيكادا بۇرىلىس جاساۋ بىردەي ماڭىزدى، سەلبەسپ تەڭ يگىلىككە كەنەلۇ دۇرىس جول.

ورتا، شاعىن كاسىپورىندار جالىندى، ومىرشەڭدىك كۇشكە يە، ارنايىلانۇ، كەمەلدەنۇ، ەرەكشەلەنۇ جانە جاڭاشالانۇ بەتالىسى ونىڭ جوعارى ساپالى داموى، ۋسۇ جوق، باسپ وتەتىن جولى.

"قازىر كاسىپورىننىڭ داموى سەنىمى اناعۇرلىم كۇ- شەيدى". لىۋ تيانجى بىلاي دەدى: 6 ـ ايدىڭ 15 ـ كۇنى حوتاندا اشىلعان شينجياڭنىڭ حوتان روزا گۇلى كاسىپ سالاسىنىڭ جوعارى ساپالى داموى تالقى مىنبە- رى، سوندداي ـ اق ۋبىر قىدىرۇ سۇيەمەلدەۋ ساياساۋ- تارى مەنى ايرىقشا شابىتتاندىردى، تالقى مىنبەرىندە تانىسقان ساۋداگەرلەر مەنىمەن جۇڭگو كورمەسىندە كەزدەسۋگە ۋادەلەستى. "كاسىپورىننىڭ وزىندىك داموىمەن بىرگە، ۇكىمەتتىڭ دەمەۋى دە ۋبزدى انا- عۇرلىم كەڭ ۋرىستى ساحناعا كوتەرىپ شعاردى"، ـ دەدى ول.

جۇڭگو كورمە سارايىنىڭ "شاعىن تەرەزەسىنەن" شينجياڭنىڭ ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىنىڭ داموى جولى مەن جۇلگەسىن بايقاۋعا بولادى. سوڭعى جىلدارى اۋتو- نومىالى رايونىمىزداعى ورتا، شاعىن كاسىپورىندار جەدەل دامىپ، جۇمىستاندىرۇدى كەڭەيتۇ، شارۋاشىلىق قۇرۇدى، جاڭالىق اشۇدى جەبەۋ جاقتارىندا ماڭىزدى رول اتقاردى. 2022 ـ جىلدىڭ سوڭىنا دەيىن شينجياڭدا ورتا، شاعىن كاسىپورىندار 480 مىڭ 400گە جەتىپ، بۇكىل رايوندىق كاسىپورىندار جالپى سانىنىڭ 9%. 99ىن ۇستاپ، 70%تەن استام تەحنيكادا جاڭالىق اشۇ جەتىستە- گىن جاراتىپ، 60%تەن استام وڭىرلىك ۋندىرىس جالپى ۋنىم قۇنىن جانە 50%تەن استام سالىق كىرىسى ۇلەسىن قوستى.

ورتانى ساپالاندىرىپ، داموۇ كەڭىستىگىنە يە بولدى

امالىيات ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىنىڭ ەرى بىر- تەردى تىندىرا الاتىندىعىن دالەلدەدى. ەندەشە، قايتكەن- دە اناعۇرلىم كوپ ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىدى ەرى بىستەردى تىندىرىپ، قارىشتاي كوتەرىلۇىن جۇزەگە اسىرۇعا مۇمكىندىك جاساۋعا بولادى؟ مۇندا شارۋاشىـ لىق ـ ساۋدا ورتاسى سىندى كاسىپورىننىڭ داموندىداعى ىرىستى توپىراقتان ايرىلا المايدى.

ەبىر ايدىڭ الدىندا شينجياڭ فۇكى مۇناي ونىمدە- رى جارنا شەكتى سەرىكتەستىگى اۋتونوميالى رايوننىڭ ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىدى دامىتۇ ارناۋلى سىلىق قارا- جاتىن تاپسىرىپ الدى. فۇكى مۇناي ونىمدەرىنىڭ باس ينجەنەرى يان شياۋحۇ مۇنى "قۇت جاڭبىرى" دەپ اتا- دى، اتاۋلى قارجى كاسىپورىن باسقارۇدى ينفورماتسيا- لاندىرۇعا جانە ەوندىرىستى اۋتوماتاندىرۇ تەحنيكاسىن جاڭالاۋعا جۇمسالادى. سەرىكتەستىكتىڭ باس ديرەكتو- رى تۇ جيڭ بىلاي دەپ تانىستىردى: فۇكى مۇناي ونىمدەرى 60 نەشە مەملەكەتتىك پاتەنت الىپ، مەملە- كەت دارەجەلى ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنـ گەن، جاڭاشالانعان "شاعىن قۇاتتى" كاسىپورىندار قاتا- رىنا ەنگىزىلگەننەن كەيىن، ساياسات، قارجى سياقتىلار- دىڭ بارلىعى كاسىپورىنعا بەيمەدلۇدە.

جۇىق جىلداردان بەرى شينجياڭ جاڭالىق اشۇ ار- قىلى داموعا دەم بەرۇ ستراتەگياسىن ىشكەرىلەي اتقا- رىپ، كاسىپورىندارىدىڭ عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۇ ومىرشەڭدىك كۇشىن ۇزدىكسىز قاۋلاتىپ، شينجياڭداعى ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالاڭ- عان كاسىپورىندارىدىڭ اناعۇرلىم بىيىك بەلەسكە قادام تاستاۋىن ىلگەرىلەتتى.

"ەار جىلعى قارجى ارقىلى سۇيەمەلدەۋدەن سىرت، قارجى قوسۇ، قارجى قۇراۋ، جوعارى مەكتەپتەرمەن ۋتۇيىلسۇ سياقتى جاقتارىدىڭ بارلىعىندا ۋبزدىڭ باسىم- دىعىمىز بار". شينجياڭ دى ـ ان قورشاعان ورتانى قورعاۋ عىلىم ـ تەحنيكا جارنا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ ۋبولىم ديرەكتورى لىۋ حاييان بىلاي دەدى: مەملەكەت دارەجەلى ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان "شاعىن قۇاتتى" كاسىپورىن رەتىندە، ۋبز ەار جاقتىڭ سۇيەمەلدەۋى مەن كوڭىل ۋبولۇىن سەزىندىك.

ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىدىڭ شارۋاشىلىق قۇرۇ، جاڭالىق اشۇ ومىرشەڭدىك كۇشىن قاۋلاتۇ جاعىندا ماڭىزدى رول اتقارا تىندىرعى ەشۇباسىز. شينجياڭ باستان ـ ياق ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىدى باۋلۇ قىزمەتىنە وسـ كەلەڭ ەمان بەرىپ، «شينجياڭ ۇيعۇر اۋتونوميالى رايو- نىنىڭ ساپالى ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىدى ساتىلى جە- تىلدىرۇ، باسقارۇ جونىندەگى اتقارۇدىڭ ەگجەي ـ تەگجەي- لى ەرەجەسىن» جاساپ شىعارىپ، جاڭاشىل ورتا، شاعىن كاسىپورىندارى، ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان ورتا، شاعىن كاسىپورىندا- رى، ەەملەكەت دارەجەلى ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان "شاعىن قۇاتتى" كاسىپو- رىندارى سىندى 3 ساتىدان قۇرالعان ساپالى ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىدى ساتىلى جەتىلدىرۇ جۇيەسىن قۇرىپ، اناعۇرلىم كوپ ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىدىڭ ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان "جەدەل داموۇ ارناسىنا" تۇسۇىنە كومەكتەسىپ، جوعارى ساپالى داموۇدىڭ جاڭا كەڭىستىگىنە قول جەتكىزدى.

قارجىمەن قولداۋ كورسەتۇ جاعىندا، اۋتونوميالى رايون 2022 ـ جىلدان 2023 ـ جىلعا دەيىن جينى 92 ميللىيون 720 مىڭ يۋان قارجى ورنالاستىردى، مۇنىڭ ىشىندە 64 ميللىيون 500 مىڭ يۋان ارنايىلانعان، كەمەل- دەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىدى، ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشە- لەنگەن، جاڭاشالانعان "شاعىن قۇاتتى" كاسىپورىندارىدى قولداۋعا جۇمسالدى؛ 28 ميللىيون 220 مىڭ يۋان ۋتۇيىنـ دى ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭا- شالانعان "شاعىن قۇاتتى" كاسىپورىندارعا سىلىق، قو- سىمشا قاراجات بەرۇگە جۇمسالدى.

كاسىپورىندارىدىڭ قارجى قۇراۋى قيىن بولۇ ماسە- لەسىن شەشۇ ۇشىن، اۋتونوميالى رايون بانكە كاسىبى فينانس قۇرىلىمدارىنا ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەك- شەلەنگەن، جاڭاشالانعان ورتا، شاعىن كاسىپورىندارىدىڭ تىزىمدەگىن مەرزىم بوينشا جەتكىزىپ، بانكە كاسىبى فينانس قۇرىلىمدارىن ارناۋلى امانات ـ قارىز ونىمدەرىن شىعارۇعا جەتەكتەدى. بىيىل 4 ـ ايدىڭ سوڭىنا دەيىن جۇڭگو اۋىل شارۋاشىلىق بانكەسى شينجياڭ بولىمشە بانكەسىنىڭ ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشەلەنـ گەن، جاڭاشالانعان كاسىپورىندارىدىڭ قارىز اقشا قالدىق سوماسى 7 ميلليارد يۋانعا جەتتى، جۇڭگو بانكەسىنىڭ شينجياڭ بولىمشە بانكەسى 272 ارنايىلانعان، كەمەلدەنـ گەن، ەرەكشەلەنگەن، جاڭاشالانعان كاسىپورىندارعا، "شاعىن قۇاتتى" كاسىپورىندارعا 4 ميلليارد 483 ميلليون يۋان سەنىمدەلىك قارىزىن بەردى.

"ۇتىمسز داموۇدان" "ارنايىلانۇ، كەمەلدەنۇ، ەرەكشەلەنۇ، جاڭاشالانۇ" جولىنا دەيىن شينجياڭداعى ورتا، شاعىن كاسىپورىندار تولىسۇ بەتالىسىن كوردى. "كەلەسى قادامدا ۋبز زەردەلى سيفىرلانعان ۋندىرىستى جۇزەگە اسىرىپ، 'شاعىن قۇاتتى' كاسىپورىن قاتارىنا قادام تاستايمىز"، ـ دەدى لىۋ تيانجى.

رايونىمىز جازعى اماندىقتى قورعاۋ بوينشا سوققى بەرۇ، رەتتەۋ ـ جونگە سالۇ ارەكەتىن ىلگەرىلەتۇ جونىندە ورنالاستىرۇ جاسادى

انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ۋتىلشىسى **سۇيي يۇنيان** 7 ـ ايدىڭ 2 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. 6 ـ ايدىڭ 30 ـ كۇنى اۋتونوميالى رايوندىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكگەرمەسى تۇتاس رايوندىق قوعام حاۋىپسىزدىگى ورگاندا- رىنىڭ بەينە ەكران ۋماجلىسىن اشىپ، قوعام حا- ۋىپسىزدىگى مينيسترلىگى ۋماجلىسىنىڭ رۇحىن جەتكىزدى، ۇيرەندى، دايەكتىلەندىردى، تۇتاس رايوننىڭ جازعى اماندىقتى قورعاۋ بوينشا سوققى بەرۇ، رەتتەۋ ـ جونگە سالۇ ارەكەتىن ىشكەرد- لەي ورىستەتۇ جونىندە اتتانىسقا كەلتىرىپ، ورنا- لاستىرۇ جاساپ، بۇكىل رايوندىق قوعام حاۋىپسىزدىگى ورگاندارىنىڭ الدىن الا جوسپار- لاپ، ەبىر تۇتاس جوسپارلاپ ىلگەرىلەتپ، بۇكىل ساقشىلاردى اتتانىسقا كەلتىرىپ، "جازعى ارەكەتتىڭ" ناقتى ونمەدىلىككە قول جەتكىزۇنە بار كۇشپەن شنايى كەپىلدىك ەتۇىن تالاپ ەتتى.

ۋماجلىس مىنالاردى باسا دارىپتەدى: زاڭعا قايشى كورنەكتى قىلمىستىق ارەكەتتەرگە قاتاڭ سوققى بەرىپ، كوشەدە ۇرلىق ىستەۋ، تالان ـ تارجىلاۋ، تونالاۋشىلىق ىستەۋ، قاساقانا جاڭجال شىعارۇ، توپتاسىپ تۇبەلەس شىعارۇ سياقتى دەلولارعا قاراتا دەر كەزىندە دەلو تۇرعىزىپ، دەر كەزىندە تەكسەرىپ، جىلدام ۋبتىرىپ، جىلدام ەبىر جاقتى ەتۇگە تاباندى بولۇ؛ قارا كۇشتەردى الاسـ تاۋدى، سۇرقيا كۇشتەردى جويۇدى ۇدايىلاندىرۇ- دى ىلگەرىلەتۇ؛ تەلەگراڤ، تۇراپ الدامكوستىگى سياقتى جاڭاشا قىلمىستارعا قاتاڭ سوققى بەرىپ، دەلونى تەز ارادا اشىپ، ارام ولجانى قايتارىپ الىپ، زياننىڭ ورنىن تولتىرۇ؛ قاۋقارسىز قاۋىمنىڭ ۇقىق ـ مۇددەسىنە سۇعاناقتىق جاسايتىن قىلمىستىق ارەكەت- تەرگە نولدىك توزىمدىلىكتى ساقتاپ، جەدەل، دالمە ـ ەدال، سىلەيتە سوققى بەرۇ؛ ەەسرتكى قىلمـ سىنا قاتاڭ سوققى بەرىپ، شەكارا سىرتىنداعى ەەسرتكىنى شينجياڭ ىشىنە جالبزبالاپ اكەلۇدەن قاتاڭ ساقتانۇ كەرەك. ۋتۇيىندى وڭىرلەردى شارلاۋ ـ تىزگىندەۋدى كۇشەيتۇ، اسىرەسە، ادام- دار شوعىرلانعان الاڭ ـ ورىندارعا، سوندداي ـ اق كوشەلەردەگى زاڭعا قايشىلىق جاساپ قىلمىس وتكىزۇ كوپ تۇىلاتىن ۋوڭىر مەن ۇاقىتقا باعىت- تاي وتىرىپ، حالىق ساقشىلارىنىڭ ساقشى ۋيتىن ەرتىپ شارلاۋ جۇرگىزۇ رەت سانى مەن تەبىنىن ارتتىرۇ، ساقشىلاردىڭ شارلاۋ مولشەرىن، تەكسەرۇ مولشەرىن، دىستەردى باسقارۇ مولشەرىن شنايى جوعارىلاتۇ كەرەك. "قالىڭ ساقشىنىڭ سان مىڭداعان وتباسىلارىنا بارۇى" سياقتى قى- ىلدارىدى ىشكەرىلەي ورىستەتپ، قايشىلىقتار مەن داۋ ـ شارلاردى ەبىر ـ بىرلەپ تەكسەرۇدى، شەشۇدى كۇشەيتۇ كەرەك. الەۋمەتتىك حاۋىپ- سىزدىكتى بار كۇشپەن قورعاپ، ۋتۇيىندى وڭىر- لەردى، ۋتۇيىندى ورىندارىدى، ۋتۇيىندى سالالاردى ۋجتى قاداعالاپ، حاۋىپسىزدىك كو- مەسكى كىناراتتارىن جاپپاي تەكسەرۇدى، جاپپاي رەتتەۋ ـ جونگە سالۇدى شوعىرلى ورىس- تەتۇ كەرەك. قوعام اماندىعىنداعى بىلىقپالىقتاردى رەتتەۋ ـ جونگە سالۇدى كۇشەيتىپ، قالا مەن اۋىلدىڭ تۇيىلسكەن جەرى، جەكە سالعان ۋۇي، جولداما جەتكىزۇ، زات اينالىمى كاسىبى سياقتى ۋتۇيىندى سالالاردى ارقاۋ ەتىپ، بىرلەسپ تەكسەرۇ ارەكەتىن ورىستەتپ، كومەسكى كىناراتـ تاردى كۇش سالا الاستاۋ كەرەك. جول قاتىناس حاۋىپسىزدىگىن باسقارۇدى كۇشەيتىپ، سىاياحاتتىڭ قاۋىرت مەزگىلىنە مەڭزەس، باعىتتامالى شارالار قول- دانىپ، تۇتاس رايوننىڭ جول قاتىناس حاۋىپسىزدىگـ نە، ىركىلىسىزدىگىنە شنايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك.

ۋماجلىس مىنالاردى تالاپ ەتتى: جەر ـ جەر، تاراۋلار ىرىقتىلىقپەن مىندەت اتقارىپ، جا- ۋاپكەرشىلىكتى ادا ەتىپ، تىعىز سەلبەسپ، سايـ كەسپ، بىرلەسپ تەكسەرۇدى، بىرلەسپ ۋبر جاقتى ەتۇدى، بىرلەسپ تىزگىندەۋدى، كۇش بىرىكتىرىپ قامال الۇدى كۇشەيتىپ، تۇتاس تۇل- عالىق شايقاستى، بىرىككەن شايقاستى شىن مانىنـ دە ويداعىداي جۇرگىزۇ كەرەك. ورتالىقتىڭ 8 ۋتۇرلى بەلگىلەمەسى مەن قوعام حاۋىپسىزدىـ گى مينيسترلىگىنىڭ "6 ۋتۇرلى بەلگىلەمەسى" سياقتى تەمىردەي قاتاڭ تىيم بۇيرىقتارىن قاتاڭ تىياناقتاندىرىپ، ارناۋلى ارەكەت كەزىندە تارتىپـ كە قايشىلىق جاساۋ، زاڭعا قايشىلىق جاساۋ ما- سەلەلەرىن قاتاڭ تەكسەرىپ ۋبر جاقتى ەتىپ، قۇزاۋ ـ جەتەكشىلىك ەتۇدى، تەكسەرۇدى ۋبر ۇاقىتتا جۇرگىزىپ، ايماق السىنڭ بىرىكتىلىك بولۇىنا شنايى كەپىلدىك ەتىپ، تىياناقتاندىرۇدى ويداعىداي يگەرۇ كەرەك. زاڭدى قاتاڭ، جۇ- يەلى، ۋادىل، ورىكەنىەتتى اتقارۇعا تابىاندى بولىپ، زاڭ اتقارۇدى باقلاۋ ـ باسقارۇدى كۇ- شەيتىپ، زاڭ اتقارۇ ۋتاسلىن جاقسارتىپ، زاڭ اتقارۇداعى ۋسوز ـ ارەكەتتى ارناعا ۋتۇسىرىپ، پايدانى كوزدەپ زاڭ اتقارۇ، زاڭدى تالعاممەن اتقارۇ، زاڭدى قاراپايىم، دورەكسى اتقارۇ سياقتى ماسەلەلەردى باتىل تيۇ كەرەك.

(باسى 1 ـ بەتتە)

يانكۇاڭ شينجياڭ كومىر حيميا ونەركاسىبىندە جاسىل حيميا ونەركاسىبىنىڭ داموى جوننەندەگى قاتىستى جاعدايلاردى ناقتى ورىندا كوزدەن كە- شىرىپ، عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۇدا تىرەك، جەتەكشى بولۇىن ۇزدىكسىز كۇشەيتىپ، كومىر حيميا ونەركاسىبى كاسىپ سالاسىنىڭ جو- عارى دەڭگەيدە، كوپ نەگىزدى، تومەن كومىر قىشقىل گازدى داموۇن بەلسەنە ىلگەرىلەتۇدى باسا دارىپتەدى. گانچۇانپۇ 750 كيلوۋوولتتىق ەلەكتر ـ كەرنەۋ اۋىسترۇ پۇنكتىنە كەلىپ، نىسان قۇرىلـ سىن، ەلەكتر تورىنىڭ اينالمەن جانە ەلەكترمەن قامتاماسىز ەتۇ قىزمەتىن ۇعىسىپ، نىسان قۇرىلىستا- رىنىڭ اينالمەن، ساپاسىن، ونىمدىلگىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتىپ، شينجياڭنىڭ جاسىل ەلەكتر باسىمدىـ عىن، رولىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، جاڭا ماتەريال- دار سياقتى كاسىپ سالاسى داموۇنىڭ ەلەكترەدەن پايدالانۇ قاجەتىن بار كۇشپەن قامتاماسىز ەتىپ، ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى داموۇنا پارمەندى ەلەكتر ترەگىن ازىرلەۋدى باسا دارىپتەدى.

ما شيڭرۇي تەكسەرۇ ـ زەرتتەۋدە بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: باس شۇجي شي جينپيڭنىڭ ىقىلاستى تاپسىرماسىن ەستە بەرىك ساقتاپ، شينجياڭنىڭ جوعارى ساپالى داموۇدى ىلگەرىلەتۇ ستراتەگيالىق وراين مىقتاپ يگەرىپ، ناقتى ەكو- نوميكانى دامىتۇعا، زورايتۇعا تابىاندى بولىپ، "8 ەرى كاسىپ سالاسى شوعىرىن" جەدەل قۇرىپ، شينجياڭنىڭ ەنەرگيا كاسىپ سالاسى نە- گىزىنىڭ جوعارى دەڭگەيللەنۇىن، كاسىپ سالاسى تىزبەگىنىڭ وسىزامانداناۋىن زور كۇشپەن ىلگەرىلەتپ، داموۇ كولەمى مەن ساپا- سىن، ونىمدىلگىن جوعارىلاتىپ، شينجياڭنىڭ وسى زامانعى ەنەرگيا ەكونوميكاسىنىڭ ەەملەكەتـ تىڭ ەنەرگيا حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىز ەتۇ، ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى داموۇن ىلگەرىـ لەتۇ جاعىندا ىقىلاستى ەرەكتىك كۇشى مەن ۇلەس قوسۇ كۇشىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتۇ كەرەك. ەنەرگيا باسىمدىعىن كادەگە جاراتۇدى جەدەلدە- تىپ، شينجياڭنىڭ ەنەرگيا بايلىعىنىڭ كومەسكى كۇشىن اشۇدى ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتپ، جەل ەلەكترى، كۇن ەنەرگياسىنان پايدالانىپ ەلەكتر تاراتۇ سياقتى جاڭا ەنەرگيا كاسىپ سالالارىن جەدەل دامىتىپ، كەرەمنى نەگىزدى، الۇىمين نە- گىزدى سياقتى جاڭا ماتەريالدار كاسىپ سالاسىن زور كۇشپەن دامىتىپ، كومىردەن تازا، جوعارى ۋنىمدى، جان ـ جاقتى پايدالانۇدى ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتپ، وسى زامانعى كومىر حيميا ونەركا- سىبىن بەلسەنە دامىتىپ، ەنەرگيا حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىز ەتۇ دەڭگەيىن بار كۇشپەن جوعارد- لاتۇ كەرەك. كاسىپ سالاسى داموۇنىڭ ساپاسىن، ونىمدىلگىن جوعارىلاتپ، عىلىم ـ تەحنيكادا جا- ڭالىق اشۇدىڭ جەتەكشىلگىن كۇشەيتىپ، جاڭا- لىق اشۇ تىزبەگى مەن كاسىپ سالاسى تىزبەگـ نىڭ تەرەڭدەي توعىسۇىن، قوس باعىتتا جەبەۋىن ىلگەرىلەتپ، ەنەرگيا كاسىپ سالاسى تىزبەگـ نىڭ، قامداۋ تىزبەگىنىڭ سەرپىمدىلگىن كۇش سالا جوعارىلاتپ، كرەمنى نەگىزدى سياقتى كاسىپ سالالارىنىڭ ۋندىرىس قۇاتىن كەڭەيـ تىپ، ساپاسىن جوعارىلات